

3. Микола Мішин «Трансфертне ціноутворення за правилами 2020 року: наслідки для платників податків» URL: https://buh.ligazakon.net/aktualno/7625_transfertne-tsnoutvorennya-za-pravilami-2020-roku-nasliski-dlya-platnikov-podatkov

4. Рекомендований (невиключний) перелік джерел інформації для отримання котирувальних цін від 30.12.2020 року. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/transfertne-tsinoutvorenn/rekomendovaniy--neviklyuchniy--perelik-djerel-informatsii/> (дата звернення: 26.02.2021)

5. Микола Мішин «ТЦУ 2020: що слід врахувати платникам податків». *Вісник. Офіційно про податки*. 2020. №21(1069). URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100018362-ttsu-2020-scho-slid-vrakhuvati-platnikom-podatkov>

Негара О. В.

*здобувачка 1-го курсу магістратури
судово-адміністративного факультету*

Національного університету «Одеська юридична академія»

ДІЇ, СПРЯМОВАНІ НА НЕПРАВОМІРНЕ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД СПЛАТИ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ ЧИ ЗМЕНШЕННЯ ЇХ РОЗМІРУ: ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ

Митний кодекс України (далі – МК України) закріплює правові засади адміністративної відповідальності за порушення митних правил, зокрема, за неправомірне звільнення від сплати митних платежів.

Диспозиція ст. 485 МК України сформульована недосконало (приміром, наявні проблеми із визначенням об'єктивної сторони та суб'єктивної сторони зазначеного правопорушення, про що йтиметься далі), внаслідок чого виникають проблеми кваліфікації зазначеного адміністративного правопорушення. Через таку недосконалість виникає неоднорідна судова практика.

Найчастіше проблем із визначенням суб'єкта і об'єкта зазначеного правопорушення не виникає. Згідно коментаря до МК України, суб'єктом є осудна особа, яка досягла 16-річного віку, а також посадова особа підприємства: керівник та інший

працівник підприємства (резидент і нерезидент), які у зв'язку з постійно або тимчасово виконуваними ними трудовими (службовими) обов'язками відповідають за дотримання вимог, установлених МК України, законами та іншими нормативно-правовими актами, а також міжнародними договорами України, укладеними в установленому законом порядку. Об'єктом посягання є встановлений законодавством України порядок оподаткування та сплати митних платежів, а також порядок використання товарів у цілях, стосовно яких надано пільги щодо сплати податків і зборів [1, с. 295-296].

Об'єктивну сторону складають діяння, що їх описано у диспозиції ст. 485 МК України. Так, об'єктивну сторону складу зазначеного адміністративного правопорушення складають наступні діяння: 1) «заявлення в митній декларації... неправдивих відомостей»; 2) «надання... документів, що містять неправдиві відомості»; 3) несплата митних платежів у строк, встановлений законом; 4) інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів; 5) використання товарів, стосовно яких надано пільги щодо сплати митних платежів, в інших цілях, ніж ті, у зв'язку з якими було надано такі пільги [2].

З огляду на характер діянь, що складають об'єктивну сторону складу адміністративного правопорушення, відповідальність за яке закріплена ст. 485 МК України, вина як обов'язкова ознака суб'єктивної сторони може виражатися у формі прямого умислу. Так, особа, аби бути суб'єктом адміністративного правопорушення, визначеного ст. 485 МК України, заявляючи у митній декларації неправдиві відомості, переслідує мету неправомірно звільнитися від сплати митних платежів чи зменшити їх розмір. Тоді особа усвідомлює, передбачає і бажає настання окресленої мети – звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру, не маючи на це законних підстав. Надання неправдивих відомостей митному органу здійснюється з тією ж метою, що і заявлення в митній декларації неправдивих відомостей, а тому це діяння також характеризується прямим умислом (особа усвідомлює, передбачає і бажає настання мети такого діяння). Несплата митних платежів у строк, встановлений законом, також здійснюється з метою ухилення від сплати митних платежів.

Такий висновок можна зробити виходячи із назви ст. 485 МК України – «дії, спрямовані на неправомірне звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру, а також інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів». Тобто, виникає думка, що будь-яке діяння, визначене у диспозиції ст. 485 МК України здійснюється із метою уникнути сплати митних платежів. Тому, не зважаючи на фактичну відсутність у диспозиції ст. 485 МК України вказівки на наявність у особи мети незаконного ухилення від сплати митних платежів шляхом пропущення встановленого законом строку, суб'єктивна сторона такого діяння може виражатися у лише формі умислу (особа усвідомлює протиправний характер своєї бездіяльності, передбачає її шкідливі наслідки (що виражаються у порушенні встановленого законом порядку справляння митних платежів) і бажає їх або свідомо допускає настання цих наслідків). Вчинення інших протиправних дій, спрямованих на ухилення від сплати митних платежів, можливо лише за умови, якщо особа усвідомлює протиправність власних дій, передбачає шкідливі наслідки, що можуть настати, та бажає цього. Щодо використання товарів, стосовно яких надано пільги щодо сплати митних платежів, в інших цілях, ніж ті, у зв'язку з якими було надано такі пільги, то ця дія також реалізується особою за умови наявності у неї умислу.

Таким чином, ми доходимо висновку, що суб'єктивна сторона складу адміністративного правопорушення, відповідальність за яке закріплено ст. 485 МК України, характеризується наявністю умислу. Такої позиції дотримується і Верховний Суд. Приміром, у Постанові Верховного Суду від 20.03.2018 р. у справі № 640/7258/17 було вказано, що «для притягнення до відповідальності, згідно статті 485 Митного кодексу України необхідно доведення факту заявлення в митній декларації, в даному випадку неправдивих відомостей та/або надання документів, що містять неправдиві відомості та наявність прямого умислу...» [3].

Проте, як нами було зазначено, диспозиція ст. 485 МК України, є недосконалою, внаслідок чого виникла неоднорідна судова практика. Інколи навіть Верховний Суд відходить від наведеної вище позиції. Приміром, у Постанові Верховного

Суду від 22.05.2018 р. у справі № 359/1615/16-а вказано, що «аналіз диспозиції цієї статті (прим. авт. – ст. 485 МК України) свідчить про те, що наведені варіанти дій, які являють собою об'єктивну сторону даного правопорушення, можуть бути вчинені як умисно (в тому числі з непрямым умислом), так і у зв'язку з необережністю (недбалістю). Протилежний висновок судів про те, що суб'єктивна сторона даного правопорушення можлива лише у формі умислу, є безпідставним, оскільки особа, відповідальна за передбачені цією статтею дії, може прямо і не бажати настання відповідної мети, однак повинна усвідомлювати можливість настання наслідків своїх дій у вигляді неналежної сплати митних платежів» [4].

Вищий адміністративний суд України також займав позицію, відповідно до якої в діях особи має бути наявний прямий умисел на вчинення правопорушення, відповідальність за яке передбачена ст. 485 МК України. Так, в Ухвалі від 10.10.2017 р. у справі № К/800/26523/17 ВАСУ вказав на обов'язкову наявність прямого умислу для кваліфікації дій за ст. 485 МК України, оскільки наявність спеціальної протиправної мети в диспозиції цієї статті вказує на те, що це правопорушення може бути вчинено тільки з умисною формою вини. В Ухвалі зазначається: «Ст. 485 МК України передбачено, що склад вказаного вище правопорушення обумовлює наявність в діях декларанта особливої мети - ухилення від сплати податків та зборів, або зменшення їх розміру, та вини у формі прямого умислу. Диспозиція цієї статті передбачає спеціальну протиправну мету дій декларанта щодо заявлення неправдивих відомостей - неправомірне звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру. Наявність спеціальної протиправної мети однозначно вказує на те, що це правопорушення може бути вчинено тільки з умисною формою вини, оскільки на момент подачі декларації декларант повинен усвідомлювати факт заявлення неправдивих відомостей та умисно бажати, щоб заявлені ним неправдиві дані вплинули на розмір митних платежів, які йому доведеться сплатити за митне оформлення задекларованого ним товару» [5].

Таким чином, констатуємо порушення принципу юридичної визначеності як елементу верховенства права. Так, юридична

визначеність вимагає, щоб юридичні норми були чіткими і точними та спрямованими на забезпечення того, щоб ситуації та правовідносини залишались передбачуваними [6]. Через нечіткість нормативного припису, закріпленого у ст. 485 МК України, виникають проблеми із застосуванням зазначеної норми, приклади чого було наведено вище. Отже, доходимо висновку про необхідність удосконалення диспозиції ст. 485 МК України з метою запобігання появі неоднорідної судової практики та забезпечення юридичної визначеності.

Список використаних джерел:

1. Науково-практичний коментар до Митного кодексу України : у 3 т. / П. В. Пашко, В. Ю. Хомутич, Т. І. Єфименко та ін. К. : ДННУ “Акад. фін. управління”, 2012. 504 с.
2. Митний кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 13.02.2021)
3. Постанова Верховного Суду від 20 березня 2018 р., судова справа № 640/7258/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72867048> (дата звернення: 13.02.2021)
4. Постанова Верховного Суду від 22 травня 2018 р., судова справа № 359/1615/16-а. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74203958> (дата звернення: 13.02.2021)
5. Ухвала Вищого адміністративного суду України від 10 жовтня 2017 р., судова справа № 638/19614/16-а. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/69628610> (дата звернення: 13.02.2021)
6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 368-2 Кримінального кодексу України : Рішення Конституційного суду України від 26.02.2019 № 1-п/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-19#Text> (дата звернення: 13.02.2021).